

CODUL DEONTOLOGIC AL BIBLIOTECARULUI DIN REPUBLICA MOLDOVA – REPERE ÎN TIMP

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul reflectă implicarea Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova în elaborarea Codului deontologic/etic al bibliotecarului, primul document fiind oferit comunității profesionale în anul 2000. Autorul insistă privind importanța educației deontologice a bibliotecarului, astfel fiind amplificat rolul și locul acestuia în comunitatea servită și cea profesională.*

Cuvinte-cheie: *cod deontologic, educație deontologică, competență deontologică.*

Abstract: *The article reflects the involvement of the Association of Librarians of the Republic of Moldova in elaboration of the deontological / ethical code of the librarian, the first document being offered to our professional community in 2000. The author insists on the importance of deontological education of the librarian.*

Keywords: *deontological code, code of ethics, deontological education, deontological competence.*

Biblioteca, indiferent de dimensiunea și apartenența ei tipologică, este într-o permanentă interconectare cu mediul exterior (utilizatori și non-utilizatori, parteneri și voluntari, membri ai comunității etc.) și interior (personal angajat, manageri). Acest fapt implică relații, comportamente, atitudini, proceduri, recomandări și altele. Prin urmare, biblioteca are nevoie de un reper care să îi fundamenteze scopurile, sistemul de servicii/produse, implicațiile pentru o poziționare pro-activă, echilibrată, responsabilă și de încredere.

Etica și morala sunt permanente în viața spiritual-umană, precum și cea profesională. Dar o mare parte dintre acestea se pierd pe parcursul existenței, sunt date uitării, drept urmare constatând funcționarea unei societăți în care valorile morale sunt nevalorificate, alterate. Iată de ce este necesar de

a aborda, a învăța și a trata în mod insistent problemele deontologiei profesionale, educației deontologice a personalului de specialitate din biblioteci. Este vorba despre importanța îmbinării organice/integrarea competențelor profesionale cu cele deontologice, fapt ce aduce un plus de valoare instituției și personalului: bibliotecarul devine un membru „de încredere” în comunitate, asigurând o atitudine corespunzătoare din partea comunității față de instituția pe care o reprezintă.

Regulile și datoriile, care reglementează o profesie, sunt reunite sub forma unui cod deontologic, acesta fundamentând cunoașterea, promovarea, învățarea deontologiei. Furnizând un model de conduită, codul reprezintă un contract moral între membrii comunității profesionale, menținând adeziunea, devotamentul,

imparțialitatea, comunicarea profesională.

Codul deontologic este o condiție indispensabilă pentru asigurarea calității instituționale. La fel, un cod deontologic are menirea de a contribui la optimizarea procesului de formare profesională, morală și civică, prin instituționalizarea unor atitudini și comportamente morale. În mare parte, elaborarea codurilor deontologice ține de responsabilitatea asociațiilor profesionale.

Importanța codurilor deontologice este determinată de următorii factori:

- acestea reunesc principalele reguli morale, care reglementează o practica profesională;
- sunt o expresie a experienței profunde, de durată a unei profesii;
- servesc drept ghiduri pentru întrebările de conștiință ale personalului;
- sunt necesare în mod deosebit pentru personalul structurilor, care se află în relații cu utilizatori, și alte categorii de persoane (biblioteca este o instituție interrelațională);
- contribuie la creșterea loialității, colaborării, și implicării factorilor de resort (administrații de bibliotecă, fondatori) și a personalului;
- codurile stimulează, amplifică rolul organelor de conducere ale profesiei privind nerespectarea, gravitatea încălcărilor comportamentului moral;
- încurajează autoreglementarea și inițiativa profesională [1].

Oricare cod deontologic are principalele caracteristici:

- să fie riguroase, să prevadă clar idealurile și/sau obligațiile;
- să nu fie folosite în interes propriu;
- să protejeze interesul public;
- să fie specifice și oneste;
- să prevadă și pedepse, penalizări;
- să stabilească adevăratele valori ale organizației;
- să provină de la o autoritate legitimă (în cazul nostru – Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova);
- să nu contravină altor legi;
- să fie aplicabile/reale din punct de vedere fizic și moral;
- să fie cât mai simple și accesibile;
- să fie elaborate în echipă [2].

Cele menționate mai sus relevă necesitatea analizei, cunoașterii, învățării, acceptării, și în deosebi – a implementării - prevederilor Codului deontologic al bibliotecarului, aprobat la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național. Din punct de vedere cronologic – acesta este cel de-al treilea cod deontologic (etic), toate codurile fiind elaborate la inițiativa Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Primul cod – cu titlul „Codul etic al bibliotecarului” – a fost aprobat la cel de-al 6-lea Congres al bibliotecarilor din țară, care a avut loc la 6 noiembrie 2000 [5]. La elaborarea acestuia s-a pornit de la principiile eticii generale și profesionale, având ca finalitate îmbunătățirea imaginii bibliotecarului în societate. Codul etic al Bibliotecarului din Republica Moldova stabilește standardele și obligațiunile de comportare prestabilite, fiecare bibliotecar ghidându-se de acestea în situații concrete. Codul a inclus 20 de articole, acestea reflectând fundamentarea activității profesionale pe:

- legislația în vigoare, susținerea și promovarea accesului la informație și libertatea de expresie;
- excelența profesională, importanța și necesitatea afilierilor profesionale, loialitatea instituției bibliotecare, solidaritatea și probitatea bibliotecară;
- dezvoltarea și valorificarea rațională a patrimoniului documentar-informațional, material, tehnic, intelectual-uman al bibliotecii;
- respectarea dreptului fiecărui utilizator la confidențialitate asupra informației solicitate și utilizate, a datelor personale, excluzând orice manifestare discriminatorie privind apartenența etnică, religioasă, sexuală, rasială, de vârstă, condiția fizică a utilizatorului;
- alte valori ale profesiei.

Schimbările mediului social, informațional, economic, tehnologic a dictat necesitatea elaborării unui nou cod. Cel de-al doilea cod – cu titlul „Codul deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova” – a fost aprobat la Conferința anuală „Bibliotecă puternică – comunități puternice” a Asociației Bibliotecarilor din Republi-

ca Moldova din 5 noiembrie 2014 [4]. Reieșind din faptul, că bibliotecile produc și conferă valoare societății, Codul a identificat următoarele valori și convingeri:

- biblioteca este instituția de informare, educare și socializare necesară și importantă pentru dezvoltarea personală și dezvoltarea sustenabilă a societății în întregime;

- accesul la informație împuternicește oamenii, îmbogățește identitatea și expresia lor culturală, iar diseminarea cunoștințelor și a informației constituie unul din pilonii cei mai importanți de dezvoltare socială, de modernizare a societății și contribuie la stabilitatea și echitatea socială;

- resursele bibliotecii servesc ca bază pentru păstrarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural, a tradițiilor spirituale și diversității culturale;

- umanismul este caracteristica de bază a profesiei de bibliotecar;

- caracterul public al profesiei se bazează pe sentimentul responsabilității sociale.

Cel de-al doilea cod a propus principii de bază de conduită profesională, în conformitate cu care comunitatea bibliotecară să-și construiască întreaga activitate, să-și elaboreze documentele strategice și să-și soluționeze dilemele profesionale. Competențele deontologice au fost structurate în următoarele compartimente: Bibliotecarul și societatea / comunitatea, Bibliotecarul și utilizatorul, Bibliotecarul și profesia, Bibliotecarul și colegii [4].

Noul cadru legislativ și de reglementare a determinat revizuirea codului deontologic în contextul consolidării „rolului bibliotecii în societatea modernă prin dezvoltarea acesteia ca un serviciu public de asigurare a accesului la lectură și de dezvoltare a interesului pentru informare, învățare, educație și cercetare, activități culturale, precum și prin sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor [11, articolul 1]. Astfel, articolul 29 cu titlul „Deontologia personalului de conducere și a personalului de specialitate din bibliotecă” din Legea cu privire la biblioteci stipulează: „Personalul de conducere și personalul de specialitate din biblioteci își desfășoară activitatea în

conformitate cu normele de conduită profesională prevăzute de Codul deontologic al bibliotecarului, elaborat în coordonare cu asociațiile profesionale și aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național” [11].

„Codul deontologic al bibliotecarului”, aprobat la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național, are ca scop creșterea prestigiului și consolidarea imaginii profesiei de bibliotecar, instituirea standardelor unice de conduită a bibliotecarilor pentru a-i inspira în activitatea lor [3].

De ce codul deontologic și nu codul etic? Răspunsul la întrebare devine clar, apelând la definițiile disciplinelor „etică” și „deontologică”. Etica (termen provenind din grecescul ethos: cutumă (normă), obicei, morav, caracter, comportament) – este știință/domeniul, care are drept obiect de studiu morala, se preocupă de valori, de bine și rău, de alegerile pe care trebuie le facă oricare persoană ca acestea să fie calificate drept „bune” și „corecte”. Etica este ansamblul regulilor de conduită generală, fundamentate pe distincția între bine și rău. Deontologia este partea eticii, care se ocupa de îndatoririle profesionale, de datoriile specifice unei profesii, de normele de conduită și obligațiile etice ale unei profesii. Deontologia este o parte normativă a eticii, care se ocupă cu studiul normelor și obligațiilor specifice unei activități profesionale, în cazul nostru – activitatea bibliotecară [13, p. 25-30]. Corelarea dintre etică și deontologie este similară celei dintre general (categorie care orientează pentru valori asemănătoare, comune, comparabile) și particular (ce exprimă funcționarea valorilor generale în contextul profesiei, trăsăturile morale specifice ale reprezentanților unei profesii).

Codul deontologic al bibliotecarului include șapte compartimente: Dispoziții generale; Misiunea și principiile de activitate ale bibliotecarului; Accesul la informație; Accesul Deschis și proprietatea intelectuală; Relațiile bibliotecarului cu utilizatorii și comunitatea; Competențe profesionale; Relațiile bibliotecarului cu colegii de profesie și cu alți angajați ai bibliotecii. „Dezghiocarea” conținutului compartimentelor

Codului deontologic este subiectul unui alt material în curs de elaborare de către autor.

Codul deontologic nu funcționează de la sine. Ține de obligația fiecărui manager, a fiecărui angajat al bibliotecii de a cunoaște, a învăța și a respecta prevederile Codului deontologic, a reflecta acestea în documentele instituționale (regulamente de organizare și funcționare, fișe ale posturilor etc.). Este important în prezent de a ne centra pe conținuturile competenței

deontologice, aceasta arugmentând autoritatea și respectul pentru bibliotecar în comunitate, impactul activităților profesionale. Din aceste motive considerăm important de a centra eforturile producătorilor de oferte educaționale pentru personalul de specialitate din biblioteci asupra înțelegerii, lecturii critice a prevederilor *Codului deontologic*, astfel contribuind la educația deontologică a bibliotecarilor [6].

Referințe bibliografice:

1. CAPCELEA, Valeriu. Locul și rolul deontologiei în societatea postmodernă. [citată 9 aprilie 2021]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1466/6/deontologie.pdf>
2. CEBAN, Cristian. Codul deontologic. [citată la 13 iulie 2021]. Disponibil: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGkZGIDFzGGzdnIMLFGHvHmZSGB>
3. CODUL deontologic al bibliotecarului. Aprobata la ședința plenară din 7 septembrie 2018 a Consiliului Biblioteconomic Național. [citată la 16 august 2020]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Codul%20deontologic%20al%20bibliotecarului%20din%20Republica%20Moldova.pdf>
4. CODUL deontologic al bibliotecarului din Republica Moldova. *Aprobata la Conferința anuală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, 5 noiembrie 2014. [citată 16 august 2020]. Disponibil: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd7pCFgEc-lqrdThscWGsU8poxkumfAKtEx_nYPWaVzAc_Z9w/viewform*
5. CODUL etic al bibliotecarului din Republica Moldova. Aprobata la Congresul al 6-lea al bibliotecarilor din Republica Moldova, 6 noiembrie 2000. [citată 16 august 2020]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Codul_etic_al_bibliotecarului.pdf
6. CORGHENCI, Ludmila. Educația deontologică a personalului de specialitate din biblioteci. In: Ludmila Corghenci: Omul din Templul Cărții și Științei. Chișinău, 2020, pp. 12-17. ISBN 978-9975-3425-7-5. [citată 4 august 2021]. Disponibil: <http://moldis.bnrm.md//handle/123456789/1286>
7. DICȚIONARUL explicativ al limbii române. [citată 9 aprilie 2021]. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/deontologie>
8. GOLBAN, Silvia. Etică și deontologie. [citată 9 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.academia.edu/6774470/ETIC%C4%82_%C5%9EI_DEONTOLOGIE
9. EXIGENȚE pedagogice în educația deontologică. [citată la 14 iulie 2021]. Disponibil: <https://www.scritub.com/sociologie/psihologie/Exigente-pedagogice-in-educati163141461.php>
10. GHID în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”. Chișinău, 2018. 60 p. [citată la 13 iulie 2021]. Disponibil: <https://bibliotecipublicerm.files.wordpress.com/2019/01/ghid-informare-%C8%99i-documentare.-metode-%C8%99i-proceduri-pentru-evaluarea-impactului-bibliotecilor.pdf>
11. LEGE cu privire la biblioteci: [nr.160 din 20.07.2017]. [citată 9 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
12. REGULAMENT-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice. Aprobata prin ordinul nr. 186 din 26.02.2019 al ministrului Educației, Culturii și Cercetării. [citată 11 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114175&lang=ro
13. SANDU, Antonio. Etică și deontologie profesională. Iași, 2012. 264 p. ISBN 978-973-166-302-9.